

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Ik weet niet

Onrust, Margreet; Schasfoort, Marca

Citation

Onrust, M., & Schasfoort, M. (2016). Ik weet niet. In *Aries netwerk: een constructicon* (pp. 155-157). Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3213725>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3213725>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

49. Ik weet niet

*Margreet Onrust & Marca Schasfoort, Vrije Universiteit
Amsterdam*

‘Ik weet niet’ en varianten ervan als ‘ik weet het niet meer’ of ‘ik weet het eigenlijk niet’ zijn antwoorden die, als op zichzelf staande uitingen, tweede paardelen zijn die volgen op een vraag naar kennis of ervaring. We zien ze in de rechtszaal of in politieverhoren, als verdachten gevraagd wordt te vertellen ‘wat er gebeurd is’: ‘With utterances like “I did not know that” and “I do not know that”, the suspect claims that he has no information about the details that the police officer asks for.’ (Sliedrecht et al. *ter presse*). We zien ze ook opduiken in de politieke arena, bijvoorbeeld als minister Opstelten of staatssecretaris Teeven in de Tweede Kamer gevraagd wordt hoe het nu toch zit met die beloning voor crimineel Cees H.: ‘Ook Teeven kan geen opheldering bieden, schrijft het ministerie. “De betrokkenen, onder wie de staatssecretaris, hebben onvoldoende herinneringen om onderbouwde uitspraken te kunnen doen over de financiële afwikkeling van deze schikking.”’ (*de Volkskrant*, 4 maart 2015). Ook zien we dit soort antwoorden in vaak moeizame interviews met kinderen aan wie gevraagd wordt hoe ze het vinden dat hun ouders gaan scheiden, of hoe ze een traumatische gebeurtenis verwerken of verwerkt hebben (Lamerichs et al. *in voorbereiding*).

Maar als mensen met ‘ik weet het niet’ antwoorden, wil dat niet zeggen dat ze ook epistemisch niet in staat zouden zijn te antwoorden. Er kunnen namelijk vele redenen zijn om ‘niet (meer) te weten’. Een vaker voorkomende strategie, ook in bovengenoemde situaties, lijkt erop gericht te zijn de (onaangename of pijnlijke) ondervraging te stoppen of naar een ander onderwerp te leiden.

Ik weet niet

Wat zegt het dan als we iemand, zoals Arie, niet kunnen betrappen op het gebruik van zo'n *ik weet niet*-antwoord? Een mogelijke interpretatie is, dat Arie niet zit met een verplichting tot antwoorden, en juist graag uitgebreid antwoord geeft om alles uit te leggen wat er uit te leggen valt.¹ Natuurlijk is het lastig om zoiets te bewijzen op grond van het ontbreken van een constructie, maar we kunnen onze interpretatie op zijn minst *aannemelijk maken* met behulp van *circumstantial evidence* uit het domein van Aries eigen teksten. 'Als we de tweede zin positief formuleren, is die dan *in het verband van deze tekst* eenvoudiger?' (Verhagen 1996). 'Misschien kunnen we [...] de komma in dit verband duiden als '*claim* op voortzetting van de beurt'; de spreker erkent als het ware de *mogelijkheid* van conclusie [...]' (Verhagen 1991).

Als we het gebruik van cursief mogen opvoeren als een constructie, dan zien we hier een ondersteunende aanwijzing voor Aries drang om *heel precies* uit te leggen hoe het allemaal zit. Natuurlijk maakt juist dit epistemisch vuur hem zo geschikt als docent, hoogleraar en collega.² We moeten dus binnenkort niet alleen Aries uitleg missen, maar ook zijn *passie* tot uitleggen! Wij weten het niet zeker, maar het lijkt ons een aderlating voor zowel onderwijs, onderzoek als ons.

Noten

1. Aldus aangename persoonlijke ervaringen opgedaan tijdens vele jaren 'leesclubje' met Arie (ms).
2. Of als gids bij het begrijpen van de *eigenlijke* betekenis van *2001: A Space Odyssey* (mo).

Referenties

Lamerichs, J., E. Alisic & M. Schasfoort (in voorbereiding).
Managing claims to knowledge when eliciting trauma talk:

Ik weet niet

a sequential analysis of children's I don't know answers in psychological research interviews.

- Sliedrecht, K.Y., F. Van der Houwen & M. Schasfoort (ter presse). Challenging formulations in police interrogations and job interviews: A comparative study. In: *Journal of Pragmatics*, Special Issue on The form and function of formulations co-constructing narratives in institutional settings.
- Verhagen, A. (1991). Oud en nieuw in interpunctie. In: J. Noordegraaf & R. Zemel (red.), *Accidentia*. Amsterdam: Stichting Neerlandistiek VU.
- Verhagen, A. (1996). In sommige contexten zijn dubbele ontkenningen helemaal niet onduidelijk. In: T. Sanders en P. Smulders (red.), *Schrijfwijsheden*. Den Haag: Sdu Uitgevers, 193-202.